

สรุปสาระสำคัญบทความ

เรื่อง “Some progress, must do better” (บางความคืบหน้า จำเป็นต้องทำให้ดียิ่งกว่าที่เป็นอยู่)

๑. ความตกลงปารีส (Paris Agreement) อันเป็นผลลัพธ์จากการประชุมสมัชชาประเทศภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Conference of the Parties: COP) ครั้งที่ ๒๑ ณ กรุงปารีส เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ทำให้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกลายเป็นประเด็นที่ประเทศต่าง ๆ ให้ความสำคัญ นอกจากนี้ ยังเผยแพร่แนวคิดเรื่อง เป้าหมายการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net-zero Goals) โดยระบุว่าแหล่งก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่หลงเหลือจะต้องมีความสมดุลกับ “อ่างล้างมือ” (Sinks) ที่กำจัดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ออกจากชั้นบรรยากาศ เพื่อสร้างสภาพภูมิอากาศที่มีเสถียรภาพ ทั้งนี้ แม้ว่าความตกลงปารีสจะก่อให้เกิดกรอบการดำเนินงานเพื่อสร้างการเติบโตแก่พลังงานทดแทน แต่ไม่ได้มีการจัดสรรเงินทุนเพื่อบรรลุดำเนินการดังกล่าว

๒. มีหลายฝ่ายให้ความเห็นว่า ความตกลงปารีสค่อนข้างไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากแต่ละประเทศไม่ทราบถึงสิ่งที่ต้องดำเนินการ โดยในคราวการประชุมฯ ณ กรุงปารีส มีการคาดการณ์ว่า หากนโยบายยังคงไม่มีการเปลี่ยนแปลง อุณหภูมิโลกจะอยู่ที่กว่า ๓ องศาเซลเซียสเหนือระดับอุณหภูมิก่อนยุคอุตสาหกรรม (Pre-industrial Level) ภายในปี พ.ศ. ๒๖๔๓ (ค.ศ. ๒๑๐๐) ทั้งนี้ หากมีการดำเนินนโยบายในทันที อุณหภูมิโลกจะลดลงอยู่ที่ ๒.๕-๒.๙ องศาเซลเซียสเหนือระดับอุณหภูมิก่อนยุคอุตสาหกรรม ซึ่งยังอยู่ในระดับที่สูงจนเป็นอันตรายต่อผู้คนหลายพันล้านคน

๓. ความคืบหน้าที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นผลมาจากพลังงานทดแทนที่มีราคาถูกลงและเข้าถึงได้มากขึ้น โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ มีกำลังการผลิตพลังงานของเซลล์แสงอาทิตย์ (Solar Cell) อยู่ที่ ๒๓๐ กิกะวัตต์ (Gigawatt: GW) และเพิ่มเป็น ๑,๐๕๐ กิกะวัตต์ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ นอกจากนี้ นโยบายได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นเช่นกัน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ มีปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่มาจากกระบวนการทางพลังงาน ภายใต้แผนการกลไกการกำหนดราคาคาร์บอน (Carbon-pricing Schemes) เพียงร้อยละ ๑๒ โดยมีราคาเฉลี่ย ๗ ดอลลาร์สหรัฐต่อดัน ทั้งนี้ ในปัจจุบัน มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกภายใต้แผนการฯ ดังกล่าว ร้อยละ ๒๓ และมีราคาเฉลี่ย ๓๒ ดอลลาร์สหรัฐต่อดัน

๔. เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๘ องค์กรพลังงานระหว่างประเทศ (International Energy Agency: IEA) ซึ่งเป็นองค์กรวิจัยระหว่างรัฐบาล ได้คาดการณ์ในการประชุมฯ ณ กรุงปารีส ว่าการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จะเพิ่มขึ้นจนถึงทศวรรษที่ ๒๐๔๐ แต่ในปัจจุบัน IEA คาดการณ์ว่าการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจะถึงจุดสูงสุดในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า อันเป็นผลมาจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นตลอดสองทศวรรษที่ผ่านมา

๕. นายโจ ไบเดน ปธน. สหรัฐอเมริกา และนายสี จิ้นผิง ปธน. สาธารณรัฐประชาชนจีน ได้ให้คำมั่นสัญญาที่จะมีส่วนร่วมในการเพิ่มกำลังการผลิตพลังงานทดแทนให้เป็นสามเท่าภายในปี พ.ศ. ๒๕๗๓ (ค.ศ. ๒๐๓๐) โดย BloombergNEF (BNEF) ผู้ให้บริการวิจัยเชิงกลยุทธ์เชื่อว่า การเพิ่มกำลังการผลิตให้ได้สามเท่า นั้นจะต้องอาศัยเงินทุนจากภาคเอกชน นอกจากนี้ ประเทศต่าง ๆ จะต้องเปลี่ยนแปลงโครงสร้างตลาดพลังงาน เร่งรัดการออกใบอนุญาต ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน และกำจัดการกีดกันที่ยังคงสนับสนุนการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล เพื่อดึงดูดการลงทุนจากภาคเอกชน

๖. การสะสมตัวของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศเป็นปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดภาวะโลกร้อน และอุณหภูมิโลกจะยังคงเพิ่มสูงขึ้น หากการปล่อยก๊าซสุทธิยังคงดำเนินต่อไป โดยทางเดียวที่จะสามารถหยุดภาวะโลกร้อนได้ ก่อนที่จะบรรลุเป้าหมายการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ ได้แก่ การลดปริมาณแสงแดดที่โลกดูดซับไว้ โดยอาจใช้การปล่อยอนุภาคเข้าสู่ชั้นสตราโตสเฟียร์หรือเมฆพอกขาวเหนือมหาสมุทร อย่างไรก็ตาม แนวคิด “ภูมิวิศวกรรมแสงอาทิตย์” (Solar Geoengineering) ยังคงเป็นที่ถกเถียงในหมู่นักวิทยาศาสตร์ด้านสภาพภูมิอากาศ นักเคลื่อนไหว และผู้กำหนดนโยบาย และควรมีการอภิปรายในระดับสากลเกี่ยวกับขอบเขตที่เหมาะสมและผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้นจากแนวคิดดังกล่าว ทั้งนี้ การอภิปรายไม่ควรจัดขึ้นในกรอบการประชุม COP อย่างไรก็ตาม ควรมีกำหนดจัดการเสวนา ก่อนที่จะมีการทบทวนสถานการณ์และการดำเนินงานระดับโลก (Global Stocktake) ครั้งถัดไปในปี พ.ศ. ๒๕๗๑

๗. กลไกการจำกัดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ก่อให้เกิดข้อห่วงกังวลต่อผู้คนจำนวนมาก ดังนั้น ในรอบถัดไปของ “การมีส่วนร่วมที่ประเทศกำหนด” (Nationally Determined Contributions: NDCs) ประเทศต่าง ๆ จะต้องสร้างความชัดเจนให้กับแผนการจำกัดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ของตน อาทิ การยื่นข้อเสนอต่อกันสำหรับการดำเนินการขึ้นถัดไปภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๘ (ค.ศ. ๒๐๒๕) ตลอดจนการแยกเป้าหมายการจำกัดและเป้าหมายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกออกจากกันอย่างชัดเจน ทั้งนี้ การสร้างความชัดเจนว่าผู้ปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจำกัดก๊าซเหล่านั้น จะมีส่วนอย่างยิ่งในการส่งเสริมการลงทุนในเทคโนโลยี ตลอดจนสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ผู้ปล่อยก๊าซเหล่านั้น

๘. แม้ว่ากระบวนการของสหประชาชาติจะไม่สามารถบังคับให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามที่โลกต้องการ แต่เมื่อมีการกำหนดขอบข่ายการหารืออย่างชาญฉลาด รวมทั้งกฎเกณฑ์ที่เหมาะสม กระบวนการดังกล่าวจะสามารถขยายผลการดำเนินการได้เป็นอย่างดี

กลุ่มงานกิจการต่างประเทศ
กองการต่างประเทศ สป.